

DE APPELS
BLIJVEN LIGGEN
EN DE PIANO
IS STIL

Leesexemplaar

HET VERHAAL
VAN EEN
ROUWENDE
MOEDER

De appels
blijven
liggen
en de
piano
is stil

Else van Basten Batenburg
Ingeborg Manshoven

P E L C K M A N S

Is dit lot of levenswending?	7
Een nieuwe werkelijkheid	27
Het afscheid	37
Terug naar Zwitserland	49
Verloren in de tijd	61
Stilte	69
Italië	75
Herdenken	85
Een nieuwe route	95
Het leven vieren	109
Einde	117

IS DIT LOT OF LEVENS- WENDING?

Een slechte gewoonte waarin ik geen verandering wil brengen, is mijn rookmoment in de bijkeuken. Met een sigaret tussen mijn vingers sta ik in de deuropening. Het is de beste plaats om te kijken naar de grote lariks in onze tuin.

Niet zo lang na het afscheid van Bart zag ik hem tussen de takken van de boom. Zijn haren wapperden in de wind. Hij leek gelukkig. Het was net een foto in beweging, want hetzelfde beeld kwam telkens terug. Vanaf dat moment voerde ik gesprekken met Bart via de boom. Hoe is het met je? Is het goed daar, waar je nu bent? Doe ik het goed? Ben je gelukkig?

Tijdens een van onze reizen naar Zwitserland ontdekte ik dat er in de buurt van de skipiste in Saint-Luc ook een lariks staat, dicht bij het herdenkingsplaatje voor de slachtoffers. Volgens de legende werd de lariks in de Alpen vaak als huisboom

aangeplant, omdat men geloofde dat hij vriendelijke boomgeesten zou herbergen. Zouden de geesten van de overledenen en de zachte boomgeesten zorg dragen voor elkaar? Ik geloof het graag.

Het idee dat deze boom in onze tuin staat en ook in Zwitserland, bouwt een brug. Bart is in Zwitserland, maar ook thuis. Dat geeft me rust. De lariks is een praatboom geworden, waarmee ik alles durf te bespreken. Er zijn immers geen verwachtingen, ik moet geen oplossingen vinden en benoemen. Ik kan zeggen hoe ik me voel, zonder dat er een oordeel volgt en soms komen er antwoorden op mijn vragen in de vorm van beelden, gedachten of herinneringen.

Ik vraag me wel eens af waar onze dromen naartoe gaan als we er niet meer zijn. Horen ze bij een andere ziel? Bart, is er iemand anders die nu archeoloog of bioloog wordt in jouw plaats? Op net dezelfde manier als jij het gedaan zou hebben? Natuurlijk weet ik wel dat de lariks me het antwoord schuldig zal blijven.

De noodzaak om in gesprek te gaan met de boom is door de jaren heen verminderd, maar hij blijft belangrijk. Toen we tijdens een paar droge zomers de planten en het gras niet mochten besproeien, gaf ik hem toch water. Ik zal dat nog vele zomers blijven doen.

Soms keer ik nog wel eens terug naar het moment waarop Bart geboren werd, naar die 18de december 2000. Hij had het zichzelf en mij niet gemakkelijk gemaakt en hij toonde me toen dat hij een echte overlever was.

Bart werd een hardwerkende kleuter die met zijn kleine kruiwagen en plastic grasmaaier achter Remko, zijn papa, aan liep in de tuin. Ofwel liep hij achter mij aan, wanneer ik de bak met hondeneten vulde en daarna 'Zo!' zei. Hij herhaalde dat

woordje op precies dezelfde manier en keek dan naar de hond, die meteen gretig begon te eten.

Twee en een half jaar na Bart werden Luc en Roos geboren en Bart was zo'n trotse grote broer. Hij hield overal de deur open als ik eraan kwam met de tweelingbuggy. Hoe vaak zou hij 'Aan de kant!' hebben geroepen of 'Kijk, dit zijn mijn broer en zus!'

Later leken ze wel een drieling, Bart, Roos en Luc. Toch vertelde Bart me ooit dat hij het wel leuk vond om een eenling te zijn.

Toen hij ouder werd, begreep ik dat helemaal, hij was immers een denker, een filosoof. En ondertussen kenden zijn dromen en fantasie geen grenzen. Hij had een eigen rekensysteem, waarin elk cijfer en elk teken een symbolische waarde kreeg. Cijfer twee werd een zwaan, het plusteken was een zwaard. Hij telde met behulp van zijn symbolen en in zijn wereld klopte het helemaal.

Hij hield van LEGO en bouwde de verhalen uit zijn verbeelding na met de gekleurde plastic blokjes. Indiana Jones had hem getoond hoe hij grote avonturen kon beleven, hoe hij een stoere man kon zijn met een liefdevol hart. Mister Jones was nooit veraf. Ooit gingen Remko en Bart samen naar een vliegshow. In een winkeltje vond Bart een hoed, die sprekend leek op die van Indiana Jones. Remko kon niet anders dan de hoed voor hem kopen. Bart droeg hem zo vaak hij kon.

En dan was er zijn gitaar waarop hij vaak even tokkelde en de pianotoetsen waar hij elke keer als hij eraan voorbijkwam met zijn vingers over roetsjte. Ik hoorde hem altijd wel ergens.

Barts leven begon met het idee dat het nooit zou eindigen. Met dat gevoel beginnen we er toch allemaal aan? We vinden het vanzelfsprekend dat er telkens een volgende dag zal zijn.

In een hotel in Sierre werd Remko en mij op 14 maart 2012 – het was de dag na het ongeval – om elf uur in de avond gevraagd Barts uiterlijk te beschrijven. Zo gedetailleerd mogelijk, alsjeblieft.

Natuurlijk zou ik dat altijd graag hebben gedaan. Welke moeder vertelt er niet graag over de schoonheid van haar kind? Maar nooit had ik kunnen vermoeden dat ik dit ooit op deze manier en met dit doel zou moeten doen. We waren als laatste koppel aan beurt.

Er werd ons uitgelegd dat ze met zekerheid moesten weten welk van de tweeëntwintig overleden kinderen bij welke naam op de lijst hoorde. Daarom wilden ze liefst zo veel mogelijk specifieke kenmerken van Bart. Ik was in een andere wereld beland, in iets nieuws, iets dat op dat moment nog geen realiteit kon zijn, ook al wist ik beter.

Of we een foto hadden van Bart? Ja, we hadden er welgeteld één. Onze gsm's waren nog zo nieuw dat er nog maar één onduidelijke foto van hem op stond. Het was Bart, die gitaar speelde in de woonkamer.

Kleur haar: donkerblond. Of eigenlijk: iets tussen bruin en blond. Kleur ogen: groen met bruine spikkels. Staan zijn ogen ver uit elkaar of juist dicht bij elkaar? Normaal. Hoe staan zijn oren? Ver van zijn hoofd of niet? Hoe zit het met zijn tanden? Mist hij tanden?

Zijn lippen waren vol, hartvormig ook, dat had hij van Remko. Hoe ziet zijn neus eruit? Groot? Klein? Ik vond dat hij een lief, klein neusje had, maar aan die informatie hadden ze natuurlijk niets. Denk maar rustig na. Neem jullie tijd. O ja, hij had sproetjes, mijnheer.

Iets specifiek? Ja. Bart had een streep over zijn gezicht, schuin van links naar rechts waar de huid en ook de wimpers van één oog en één wenkbrauw veel minder pigment bevatten.

Thuis hadden we het gekscherend zijn albinostreep genoemd. Die zag je dus beter in de zomer dan in de winter. Ik vroeg me af of hij tijdens het skiën was gebruind. Hij had zijn skibril gedragen. Hoe duidelijk zou de streep nu zijn? Geen idee.

Of zijn nagels lang of kort waren? Ik had hem een week niet gezien. Hoe snel groeien nagels? Nog andere specifieke kenmerken? Hij had een moedervlek in zijn nek, dat wist ik.

Had hij sieraden bij zich? Ik dacht van niet. Hij had er geen. Maar later, toen ik hem echt mocht zien en een aantal bezittingen in een plastic zakje in handen kreeg, zag ik daar inderdaad een armbandje in zitten.

Voor hij vertrok had ik een nummer van National Geographic Junior gekocht en dat stiekem, zonder dat hij het wist, in zijn bagage gestoken. Er zat een plastic zakje rond en daarin had inderdaad een groen rubberen armbandje gezeten. Hij moest het dus hebben gedragen tijdens het ongeluk. Waarschijnlijk had hij het mooi gevonden. Of had het hem aan ons doen denken? Aan thuis? Had hij ons gemist?

Welke schoenen droeg hij? Thuis zou ik het hebben geweten, maar ik was niet bij hem toen hij naar huis vertrok. Ik wist ook niet welke lange broek hij droeg, hij had er immers meerdere bij zich en zijn jas, ja, zijn jas dat wist ik wel, hij had er maar eentje meegenomen. Een fluorescerende groene jas had hij bij zich, mijnheer. Het was een nieuwe die we in de solden gekocht hadden. Sokken? Skisokken of tennissokken, ik wist niet wat hij aangetrokken had voor hij vertrok. Zou hij misschien hetzelfde hebben gedragen als op de heenreis?

We werden aangemoedigd om ons dingen te herinneren. We kregen de ruimte om na te denken. En gek genoeg lukte ons dat.

Of Bart nog iets bij zich had?

‘Zijn knuffel, Bo’, zei ik.

Toen moest ook Bo worden geïdentificeerd. Bo was een donkerbruin pluchen nijlpaard met een wit truitje. De knuffel was Barts maatje al van toen hij geboren werd, hij had hem nog steeds niet stuk geslapen.

Eerder die dag, 's ochtends rond halfzeven, ging de telefoon over op de vaste lijn. Ik lag nog in bed en vond het vreemd dat de kinderen al zo vroeg aangekomen waren. De school zou immers contact met ons opnemen wanneer ze in Lommel zouden zijn. Remko deed het licht aan, stapte uit bed en nam de telefoon op in de woonkamer. Ik was nog aan het wakker worden, tot Remko plots opnieuw in de kamer stond.

‘Meekomen!’ zei hij. ‘Het is niet goed, er is iets met de bus.’

Hij had blijkbaar een panikerende ouder aan de telefoon.

‘Kom, we moeten op de pc naar nu.nl kijken, daar staat een bericht over de bus.’

Op de nieuwswebsite lazen we dat er inderdaad een busongeluk was gebeurd en dat er achtentwintig doden waren.

‘Dat is een andere bus’, zei ik.

‘Nee,’ zei Remko, ‘lees dan, hier staat het. Het gaat over 't Stekske in Lommel.’

Langzaam begon het tot me door te dringen, maar ik zei dat we beter even konden afwachten voor we zouden beginnen te panikeren. Dat vertelde ik ook de vrouw die we nog aan de telefoon hadden. Misschien was er helemaal niets aan de hand.

Ik liep door het huis op zoek naar het telefoonnummer van de school, die ik probeerde te bereiken, maar ik kreeg steeds de bezettoon.

Plots ging de telefoon weer over. Het was onze buurvrouw, Noëlla. ‘Ik heb het gehoord op de radio, wil je dat ik kom?’ vroeg ze. Ik wist eigenlijk helemaal niet wat te zeggen, maar we spraken af dat ze tegen zeven uur zou komen.